

- ዳኞች:- 1. ተፈሪ ገብሩ (ዶ/ር)
- 2. ቀነዓ ቂጣታ
- 3. ፈይሳ ወርቁ
- 4. ደጀኔ አያንሳ
- 5. ብርቅነሽ እሱባለወ.

አመልካች:- አቶ ገ/ማርያም ገ/እግዚአብሔር -የቀረበ የለም

ተጠሪ:- ወ/ሮ ዓለምጸሐይ ገብሩ - ጠበቃ የሺዋስ ኢያሱ - ቀርቦዋል

ይህ መዝገብ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ይህ የባልና ሚስት የንብረት ክርክር የተጀመረው በትግራይ ክልል የሐየሎም ቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤት ሲሆን፤ የአሁን አመልካች የሥር ተከላሽ፤ የአሁን ተጠሪ የሥር ከላሽ ሆኖ ሲከራከሩ ነበር። ጉዳዩ ለዚህ ችሎት ሊቀርብ የቻለው የአሁን አመልካች የትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ.ቁ.102019 በ21/9/2011 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ እንዲታረምልኝ በማለት በማመልከቱ ነው።

የአሁን ተጠሪ በሥር ቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤት ባቀረቡት ክስ ከአሁን አመልካች ጋር የነበራቸው ጋብቻ እንዲፈረስ፤ በጋራ ያፈራናቸው ንብረቶች እንድንኳፈል በማለት ዘርዘሮ አቅርቧል። የአሁን አመልካች በዚህ ክስ ላይ ባቀረቡት መልስ የአሁን ተጠሪ አሻሽለው ያቀረቡት ክስ የክስ ማሻሻል ዓላማን የሚቃረን ስለሆነ ወድቅ እንዲደረግልኝ፤ ከተጠሪ ጋር ጋብቻ የፈጸምን በ1992 ዓ.ም ሳይሆን በ1997 ዓ.ም ነው፤ የአሁን ተጠሪ ያልደከሙበትና ያልጣሩበት ሃብት ለመወሰድ በማሰብ እውነታ የሌለው ክስ ስለሆነ ወድቅ እንዲደረግልኝ በማለት ዝርዝር ክርክር አቅርቦዋል።

የሐየሎም ቀበሌ ማህበራዊ ፍ/ቤት የግራ ቀኙን ክርክር በመስማት፤ የሰው ምስክሮች በመስማት፤ የሰነድ ማስረጃ በመመርመር የግራ ቀኙ ጋብቻ ከ11/6/2009 ዓ.ም ጀምሮ እንዲፈረስ፤ የጋራ ንብረቶች ናቸው ያላቸውን እንዲካፈሉ እና የልጆች ቀለብ ወስኗል። የአሁን ተጠሪ በዚህ ወሳኔ ቅር ተሰኝተው ይግባኝ ለትግራይ ክልል የሐወልቲ ወረዳ ፍ/ቤት ያቀረቡ ሲሆን ፍ/ቤት ግራ ቀኙን በማከራከር ተገቢ ነው ያለውን ወሳኔ ሰጥቷል። የአሁን ተጠሪ አሁንም በዚህ ወሳኔ ቅር ተሰኝተው ይግባኝ ለመቆለ ከተማ ከፍተኛ ፍ/ቤት ያቀረቡ ሲሆን የግራ ቀኙን ክርክር በመመርመር ተገቢ ነው ያለውን ወሳኔ ሰጥቷል።

የአሁን አመልካች በበኩላቸው በዚህ ወሳኔ ቅር በመሰኘት የሰበር አቤቱታ ለትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አቅርበው አመልካች በ27/7/2011 ዓ.ም በዋለው ቀጠሮ መቅረብ ባለመቻሉ

መዝገቡ የተዘጋ ሲሆን፣ የአሁን አመልካች ጠበቃ በቀጠሮው ቀን ያልቀረብኩት በሁለት ፍ/ቤቶች ቀጠሮ ስለነበረኝ ነው የሚል ምክንያት ያቀረቡ ሲሆን፣ የአሁን ተጠሪ በበኩላቸው ባቀረቡት ክርክር የአመልካች ጠበቃ ያቀረቡት ምክንያት በቂ ስላልሆነ መዝገቡ ሊንቀሳቀስ አይገባም በማለት ተከራክሯል። ችሎቱም የግራ ቀኙን ክርክር በመመርመር የአመልካች ጠበቃ በቀጠሮ ቀርቶ መዝገቡ ሊዘጋ የቻለው በሌላ ፍ/ቤት ቀጠሮ ነበረኝ የሚል እንጂ ሌላ በቂ ምክንያት ስላላቀረቡ እና ይህ ምክንያት ደግሞ በቂ ሆኖ ስላላገኘነው የተዘጋው መዝገብ ሊከፈት አይገባም በማለት ትዕዛዝ ሰጥቷል። የአሁን የሰበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ትዕዛዝ ቅር በመሰኘት ለማስለወጥ ነው።

የአሁን አመልካች ሐምሌ 29 ቀን 2011 ዓ.ም በተጻፈ የሰበር አቤቱታ የሥር የክልል ሰበር ሰሚ ችሎት በያዘው ቀጠሮ በችሎቱ ብቻ ሳይሆን አራት የተለያዩ መዝገቦች የነበሩ መሆኑ እየታወቀ መጋቢት 27 ቀን 2011 ዓ.ም የአመልካች ጠበቃ በሌላ ፍ/ቤት ቀጠሮ ነበረኝ እንጂ ሌላ በቂ ምክንያት አላቀረቡም በማለት የሰጠው ወሳኔ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ነው። ምክንያቱም የሥር የሰበር ሰሚ ችሎት ሌላ ቀጠሮ መኖሩን ተቀብሎ እያለ ይህን ነባራዊ ሁኔታ፣ ከመከራከር መብትና የሕጉን ዓላማ አንጻር ከግንዛቤ ሳይገባ በቂ ምክንያት አልቀረበም በሚል መዝገቡን በመዘጋት የሰጠው ወሳኔ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ እንዲሻርልኝ፣ መዝገቡ ተከፍቶ ክርክሩን ሰምቶ ወሳኔ እንዲሰጥልኝ በማለት አመልክቷል።

የሰበር አጣሪ ችሎት ጉዳዩን በማየት ፣አመልካች መዝገቡ በተዘጋበት ቀን ከሌላ ቦታ ሁለት መዝገብ ቀጠሮ ያለው መሆኑን ገለጾ እያለ ያከራከረው ምክንያት በቂ አይደለም የተባለበትን አግባብ ለማጣራት ሲባል ያስቀርባል በማለት ተጠሪ መልስ እንዲሰጡ ትዕዛዝ የሰጠ ሲሆን፣ በ24/4/2012 ዓ.ም በሰጡት መልስ ከአመልካች ጋር በፍ/ቤት በ27/7/2011 ዓ.ም በነበረን ቀጠሮ አመልካች ራሳቸው የቀረቡ ሲሆኑ ጠበቃቸው ግን በቀኑ በነበረን ሶስት ቀጠሮዎች አልነበሩም፣ ስለዚህ የሥር የክልል ሰበር ሰሚ ችሎት በዚህ ጉዳይ የሰጠው ትዕዛዝ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ያልተፈጸመበት ስለሆነ እንዲጸናልኝ በማለት ተከራክሯል። የአሁን አመልካች የመልስ መልስ አቅርበዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ ከፍ ሲል የተመለከተው ሲሆን ይህ ችሎት የግራ ቀኙን ክርክር አግባብነት ካላቸው የህግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ እንዲሁም የሰበር አቤቱታው ያስቀርባል ሲባል ከተያዘው ጭብጥ አንጻር እንደሚከተለው መርምሮታል። እንደመረመርነው በአመልካች እና በተጠሪ መካከል በነበረው የባልና ሚስት የንብረት ክፍፍል ክርክር አመልካች የሥር ፍ/ቤት ወሳኔ በመቃወም የሰበር አቤቱታ ለክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አቅርበው ችሎቱ ግራ ቀኙን ለመስማት በቀጠረው ቀን ቀጠሮ የአመልካች ጠበቃ ከቀጠሮ በመቅረታቸው መዝገቡ የተዘጋ መሆኑን የግራ ቀኙ ክርክርና የችሎቱ የትዕዛዝ ግልባጭ ያሳያል። የአሁን ተጠሪ ካቀረቡት ክርክር መረዳት እንደሚቻለው በተባለው ቀጠሮ አመልካች ራሳቸው እንደቀረቡና የአመልካች ጠበቃ በቀኑ በነበራቸው ሶስት ቀጠሮዎች ያልነበሩ መሆናቸውን ገልጸዋል። የሥር የክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሰጠው ትዕዛዝ እንዳረጋገጠው አመልካች ጠበቃ በተያዘው ቀን ቀጠሮ በሌላ ፍ/ቤት ቀጠሮ ነበረኝ በማለት የተጠቀሰውን

ፍሬ ነገር ከተቀበለ በኋላ ይህ በቂ ምክንያት ሊሆን አይችልም፤ አመልካች በቀጠሮው የቀሩበትን ሌላ በቂ ምክንያት አላቀረቡም በማለት ወድቅ አድርጓል። ከክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ትዕዛዝ መረዳት እንደሚቻለው በሌላ ፍ/ቤት ቀጠሮ መኖሩ በቂ ምክንያት ሊሆን እንደማይችል ነው።

እንደሚታወቀው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.73 መሰረት በአንድ ነገር ክስ ያቀረበ ሰው ክርክሩ እንዲሰማ በተወሰነ ቀን ቀጠሮ ሳይቀርብ የቀረ እንደሆነና ተከላኛ ቀርቦ የተከሰሰበትን ነገር በሙሉ ወይም በከፊል ያመነ እንደሆነ ከላኛ በሌለበትም ቢሆን ፍ/ቤቱ ተከላኛ በሙሉ ወይም በከፊል ላመነው ጉዳይ የፍርድ ወሳኔ ለመስጠት ይችላል። ከላኛ የካደ እንደሆነ ግን መዝገቡን በመዘጋት ያሰናብተዋል በማለት ይደነግጋል። ይህ ድንጋጌ ደግሞ ለይግባኝ ጉዳይም ተፈጻሚነት እንዳለው ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.32 [2] እና 74 [1] ድንጋጌ ይዘት መረዳት ይቻላል። በዚህ ረገድ ለሰበር ጉዳይ የተለየ የሥነ ሥርዓት ድንጋጌ እስከሌለ ድረስ ይህ የፍትሐ ብሔር ሥነ ሥርዓት ሕጉ ድንጋጌ ተፈጻሚነት ይኖረዋል ማለት ነው።

በዚህ መሰረት ከፍ ሲል በተጠቀሰው የሕግ ድንጋጌ መሰረት ከላኛ ክርክር በሚሰማበት ቀን ቀጠሮ በመቅረቱ መዝገቡ የተዘጋ እንደሆነ፣ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.74 [1] መሰረት መዝገቡ በተዘጋ በአንድ ወር ጊዜ ውስጥ እንደገና ተከፍቶ ነገሩ እንዲታይለት መጠየቅ እንደሚችል እና ከላኛ በቀዳሚው ቀን ቀጠሮ ሳይቀርብ የቀረው በቂ ሆኖ በሚገመት እክል ምክንያት መሆኑን ፍ/ቤቱ የተረዳው እንደሆነ ስለ ኪሳራውና ስለ ወጪው አከፋፈል ተስማሚ መስሎ የታየውን ወሳኔ ከሰጠ በኋላ የተዘጋው መዝገብ ተከፍቶ ነገሩ እንደገና እንዲቀጥል ትዕዛዝ መስጠትና የሚሰማበትን ቀጠሮ መወሰን እንደሚችል ተመልክቷል። ነገር ግን በዚህ ድንጋጌ “በቂ ሆኖ የሚገመት እክል” ምን እንደሆነ የሚጠቁም ነገር የለውም።

በዚህ አግባብ አሁን ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስ የአሁን አመልካች የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ክርክር ለመስማት በያዘው ቀን ቀጠሮ ከችሎት ለመቅረት የቻለው የአመልካች ጠበቃ በቀጠሮው ቀን በሌላ ፍ/ቤት ቀጠሮ ስለነበረው መሆኑን የችሎቱ የትዕዛዝ ግልጻዊ ያሳያል። የሥር የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት የአመልካች ጠበቃ በቀን ቀጠሮው በሌላ ፍ/ቤት ቀጠሮ የነበረው መሆኑን አረጋግጦ ከተቀበለ በኋላ፣ ነገር ግን ይህ ምክንያት በቂ ሆኖ የሚገመት እክል አይደለም የሚል ድምዳሜ ላይ በመድረስ የተዘጋው መዝገብ መክፈት የለበትም ማለቱን መረዳት ተችሏል። ከፍ ሲል እንደተመለከተው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.74 [2] ድንጋጌ መሰረት “በቂ ሆኖ የሚገመት እክል” ምን እንደሆነ የተመለከተ ባይሆንም አመልካች ቀጠሮ ለመቅረት የቻለው በምን ምክንያት እንደሆነ አጠቃላይ ሁኔታውን መመርመር የሚያስፈልግ ሆኖ፣ አመልካች በራሱ ጉድለት ወይም ቸልተኛነት ቀጠሮውን ሳይከታተል ቀርቶ ካልሆነ በስተቀር፣ ፍትሕ የማግኘትና የመከራከር መብት ከግምት በማስገባት አመልካችን የገጠመው እክል እንደ በቂ ምክንያት በመውሰድ ለተጠሪ ተገቢ ኪሳራና ወጪ በማስከፈል፣ የተዘጋው መዝገብ ተከፍቶ ክርክሩ እንዲሰማ መድረጉ አግባብ ነው። በመሆኑም አመልካች ክርክሩን በጠበቃ ለማካሄድ ወስኖ በሕጉ አግባብ ተገቢውን ወክልና ሰጥቶ እያለ ጠበቃው ችሎት በሚሰጠው ቀን ቀጠሮ ተገኝቶ አመልካችን ወክሎ ተገቢውን ክርክር የማቅረብ ኃላፊነት ይኖርበታል። ነገር ግን ጠበቃ የተለያዩ

ደንበኞች ሊኖሩት ስለሚችሉ ፍ/ቤት በሚሰጠው ቀን ቀጠሮ በተቻለ መጠን ለደንበኞቹ ተገቢውን የጥብቅና አገልግሎት መስጠት በሚያስችለው አግባብ አጀንዳውን አስማምቶ ቀጠሮ እንዲያዘለት ለፍ/ቤቱ ማመልከት ይጠበቅበታል። ይህም ሆኖ ቀጠሮ ተደራርቦበት በአንድ ጊዜ በተለያዩ ችሎቶች የሚቀርብበትን እድል በማዛባቱ ምክንያት የባለጉዳዩ መዝገብ ከፍ ሲል በተጠቀሰው የህጉ ድንጋጌ መሰረት ተዘግቶ እንደሆነ፤ አጠቃላይ የነገሩን ሁኔታ በመመርመር፤ የአመልካች የመከራከርና ፍትሕ የማግኘት መብት ታሳቢ በማድረግ መዝገቡ ተከፍቶ ክርክሩ እንዲሰማ ማድረግ ተገቢ ነው።

ሲጠቃለል የአሁን አመልካች ራሱ በችሎት መገኘት በተጠሪ የተነገረ ቢሆንም ጠበቃው በሌላ ፍ/ቤት ቀጠሮ ስለነበረውና ባለመቅረቡ መዝገቡ የተዘጋ መሆኑን በፍሬ ነገር ደረጃ የሥር የክልል ሰበር ሰሚ ችሎት የተቀበለ እስከሆነ ድረስ፤ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.74 [2] መሰረት መዝገቡ የተዘጋው “በቂ ሆኖ በሚገመት እክል ምክንያት መሆኑን” የሚያስነገዝብ ሆኖ ሳለ፤ የሥር የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ይህ እክል በቂ ምክንያት አይደለም በማለት የተዘጋው መዝገብ ሊከፈት አይገባም በማለት የሰጠው ወሳኔ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ የሚከተለው ተወስኗል።

ወሳኔ

1. የትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ.ቁ.102019 በ21/9/2011 ዓ.ም በዋለው ችሎት የተዘጋው መዝገብ ሊከፍት አይገባም በማለት የሰጠው ትዕዛዝ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ስለሆነ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.348 [1] መሰረት ተሸሯል።
2. የትግራይ ክልል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በፍርድ ሐተታው በተመለከተው አግባብ የአመልካች ጠበቃ ችሎቱ ክርክሩን ለመስማት በያዘው ቀን ቀጠሮ ሳይቀርብ የቀረው “በቂ ሆኖ በሚገመት እክል ምክንያት” ስለሆነ የተዘጋው መዝገብ ተከፍቶ የግራ ቀኙን ክርክር ሰምቶ ተገቢ ነው ያለውን ወሳኔ እንዲሰጥ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ.341 [1] መሰረት ተመልሶለታል።
3. የዚህ ወሳኔ ግልባጭ ለሥር ፍ/ቤቶች ይደረስ ብለናል።
4. የአሁን አመልካች በዚህ ምክንያት በተጠሪ ላይ ለደረሰባቸው ወጪና ኪሳራ ብር 5000 [አምስት ሺህ] ለተጠሪ ሊከፍሉ ይገባል ብለናል።
5. ይህ ችሎት የካቲት 4 ቀን 2012 ዓ.ም የሰጠው የእግድ ትዕዛዝ በዚህ ወሳኔ ተነስቷል። ይጻፍ።

መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሰ/ጥ